

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De affectieve plot: over de vroege romans van Marcel Möring

Haar, G. van de

Citation

Haar, G. van de. (2026, March 13). *De affectieve plot: over de vroege romans van Marcel Möring*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4297244>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4297244>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

De affectieve plot

Gerda van de Haar
De affectieve plot
Over de vroege romans van Marcel Möring
2026

Vormgeving omslag: Steven van der Gaauw

Van dit proefschrift is tevens een handelsversie beschikbaar, uitgegeven door Gompel&Svacina Uitgevers, Antwerpen/'s-Hertogenbosch, ISBN 9789463715997.

De affectieve plot

Over de vroege romans van
Marcel Möring

Proefschrift

ter verkrijging van
de graad van doctor aan de Universiteit Leiden,
op gezag van rector magnificus prof.dr. S. de Rijcke,
volgens besluit van het college voor promoties
te verdedigen op vrijdag 13 maart 2026
klokke 11:30 uur

door

Gerritje van de Haar

geboren te Ede in 1965

Promotores: Prof. dr. Sander Bax
Prof. dr. Jaap Goedegebuure

Promotiecommissie: Prof. dr. Rick Honings
Dr. Esther Op de Beek
Prof. dr. Frans-Willem Korsten
Prof. dr. Odile Heynders, Universiteit van Tilburg
Prof. dr. Jacqueline Bel, Vrije Universiteit Amsterdam

We must find meaning in the reading, rather than in any key

HELEN GARDNER

*Er komt een moment dat je het in je verhaal over iets moet hebben – dat breng je
echter ter sprake door over iets anders te beginnen*

MARCEL MÖRING

Het verstand moet niet willen begrijpen wat er gebeurt

TERESA VAN ÁVILA

Inhoud

Inleiding	15
1 Marcel Möring en het affectieve, fenomenologisch benaderd	17
1.1 Introductie en korte samenvatting	17
1.1.1 Introductie	17
1.1.2 Eerder onderzoek	18
1.1.3 In het kort	20
1.2 Indeling en werkwijze	22
1.2.1 Opbouw	22
1.2.2 Corpus	23
1.2.3 Terminologie en schrijfwijze	23
1.3 Aandacht voor het affectieve	25
1.3.1 Van affective fallacy naar reader-response criticism (met close reading als constante)	26
1.3.2 Affective criticism	29
1.3.3 Een fenomenologische vraagstelling	35
Deel I	
Het schrijverschap van Marcel Möring	41
2 Biografisch	43
2.1 Biografisch: het beeld	43
2.1.1 Autobiografisch?	43
2.1.2 Kindertijd	44
2.1.3 Adolescentie	51
2.1.4 Schrijven	55
2.1.5 Plekken	61
2.2 Publiceren	65
2.2.1 Verhalen, novellen en gedichten	65
2.2.2 Over de romans	67
2.2.3 Essayistiek	71
2.2.4 Uitgeefhuizen	73

3	Poëtica	79
3.1	Experiment	80
3.1.1	Peiling	80
3.1.2	Resumerend	82
3.2	Lezersemotie en schrijversemotie – het affectieve rond de tekst	83
3.2.1	Peiling	83
3.2.2	Resumerend	86
3.3	Stem	87
3.3.1	Peiling	87
3.3.2	Resumerend	89
3.3.3	Explorerend	90
3.4	Verhaal	91
3.4.1	Peiling	91
3.4.2	Resumerend	95
3.5	Chaos	95
3.5.1	Peiling	95
3.5.2	Resumerend	99
3.6	‘Heelheid’ en de herinnering – het affectieve binnen de tekst	100
3.6.1	Peiling	100
3.6.2	Resumerend	105
3.7	Een affectieve poëtica?	106
3.7.1	De zes thema’s	106
3.7.2	Hoe	107
3.7.3	Concluderend	109
3.8	Samenhang met biografie	109
3.8.1	Leesgeschiedenis	110
3.8.2	Raakvlakken	112
3.8.3	Vertellen en fabuleren	115
3.8.4	Resumerend	118
4	Receptie	121
4.1	<i>Mendel</i> (1990)	121
4.1.1	Lof	121
4.1.2	Bekroning	123
4.1.3	Academisch	125
4.2	<i>Het grote verlangen</i> (1992)	127
4.2.1	Commentaar en lof	127
4.2.2	Bekroningen: een onmodieuze schrijver	131
4.2.3	Vertalingen: een van de filosofische vertellers	132
4.2.4	Academisch en educatief	133
4.2.5	Plagiaatbeschuldiging	134
4.3	<i>In Babylon</i> (1997)	137

4.3.1	Commentaar	138
4.3.2	Lof	141
4.3.3	Essays	143
4.3.4	Bekroning	147
4.3.5	Vertalingen	148
4.3.6	Conclusie: experiment en lezersemotie	150
4.3.7	Ontwikkelingen	151
4.4	Debat: de Kellendonklezing (1999)	152
4.4.1	De rede	153
4.4.2	Evaluerend	155
4.4.3	Kritiek	157
4.4.4	Congeniaal	160
4.4.5	Besluit	161

Deel II

Fenomenologie van het effectieve 163

5 Het affectieve in de fenomenologie van Gerard Visser 165

5.1	Fenomenologie	167
5.1.1	Husserl	168
5.1.2	Heidegger	170
5.1.3	<i>Nachwuchs</i> : actualiteit	173
5.2	Open vormen	176
5.2.1	Wat voor autonomie?	176
5.2.2	De revolutie van de open vormen	178
5.2.3	Details: het stijlbegrip	182
5.2.4	Concluderend	184
5.3	Beleving: een dieptepeiling	185
5.3.1	Beleving	185
5.3.2	Nietzsche, Dilthey, Monet (en de eenheid tussen subject en object)	187
5.3.3	Omslag in de filosofie	188
5.3.4	Omslag in de kunsten	189
5.3.5	Concluderend	191
5.4	Stemming en 'bevindelijkheid': een brede kijk op het affectieve	192
5.4.1	Voelen	193
5.4.2	Zijn en tijd en het affectieve	196
5.4.3	Angst, verveling, verwondering	198
5.4.4	Concluderend	200
5.5	Gelatenheid als affectieve attitude	201

5.5.1	Gelatenheid	201
5.5.2	Eckhart als denker over het affectieve	203
5.5.3	Het gemoed: affectief en intellectueel	206
5.5.4	Het leven van de geest en het lege midden	207
5.5.5	Spiritueel?	209
5.5.6	Concluderend	210
5.6	Aristoteles en het voelen	210
5.6.1	Pathos	211
5.6.2	Telos	212
5.6.3	Concluderend	213
5.7	Zes invalshoeken	214
5.7.1	Fenomenologie	214
5.7.2	Open vormen	215
5.7.3	Beleving	215
5.7.4	Stemming en bevindelijkheid	216
5.7.5	Gelatenheid	216
5.7.6	Aristoteles	217
5.7.7	Concluderend: het affectieve is leidend	217

Deel III

Drie romans	219
--------------------	-----

6 Mendel	221
-----------------	-----

6.1	Eerder over het affectieve in <i>Mendel</i>	222
6.1.1	Initieel	222
6.1.2	Mystiek, zintuiglijkheid	223
6.1.3	Intertekstualiteit	223
6.1.4	Concluderend	224
6.2	Plot	224
6.2.1	Verhaallijn	224
6.2.2	Indeling	225
6.3	In een traditie	228
6.3.1	Erfenis: de herinnering	228
6.3.2	Bewustzijnsroman	229
6.3.3	Concluderend	230
6.4	Wie beleeft?	231
6.4.1	De openingsscène	231
6.4.2	In het 'hoofd' van Mendel	233
6.5	Waar, wanneer: herinneringen	235
6.5.1	Deel I (in en rond het familiehuis, herfst 1980)	235
6.5.2	Deel II (bij Anna in de auto, begin herfst 1982)	236

6.5.3	Deel III (in en rond Anna's landhuis, einde herfst 1982)	237
6.5.4	Evaluerend	238
6.6	Auto, magazijn, slaapkamer – 'stream of experience'	239
6.6.1	Auto, magazijn, slaapkamer	239
6.6.2	'Stream of experience': realisme van de gewaarwording	243
6.7	Intermezzo: mystiek, epifanie	245
6.7.1	Mystiek	245
6.7.2	Epifanie volgens Joyce	247
6.7.3	Een stralend witte vlakte	249
6.8	Gelijktijdig	250
6.8.1	Welk licht?	250
6.8.2	Dromen	252
6.8.3	Gekleurde herinneringen – de stoomloc	253
6.8.4	Herinnerde indrukken – kersengeur	255
6.8.5	Concluderend	256
6.9	Beleving – de regen, de sneeuw en het ruisen	256
6.10	Verschuivingen	260
6.10.1	De vrouw in het wit	260
6.10.2	De Prins van de Dood	262
6.10.3	Een stem	263
6.10.4	Diagnoses	264
6.11	Anna	265
6.12	De dood (terugblik)	267
6.13	Slot	269
6.13.1	In een donker bos	269
6.13.2	De droom die hij al een paar maanden droomt	270
6.13.3	De logica van het gevoel	273
6.13.4	Literaire echo's	276
6.13.5	Concluderend	279
6.14	Besluit: toen ik tien was	280
	Bijlage: Samenhang van begin- en slotdroom (juxtapositietabel)	282
7	Het grote verlangen	285
7.1	Eerder over het affectieve in Het grote verlangen	285
7.1.1	Initieel	285
7.1.2	Wat van buiten gebeurt, gebeurt ook binnenin	286
7.1.3	Kosmisch	286
7.1.4	Concluderend	287
7.2	Plot	287
7.2.1	Verhaallijn	288
7.2.2	Indeling	289
7.3	De affectieve laag	289
7.4	Wie beleeft?	291

7.5	Indrukken	294
7.6	In een omgeving	295
7.7	Pas op de plaats (theoretisch intermezzo)	298
7.8	Verlangen naar gevoel	300
7.9	Verdwijnen	303
7.10	Vertrouwen	305
7.11	De Man Die Alles Vergat (samenvatting)	309
7.12	Effect en strekking (De Man Die Alles Vergat)	311
	7.12.1 Het verhaal	311
	7.12.2 De roman eromheen	311
	7.12.3 Affectief-fenomenologisch	312
7.13	Recycled (De Man Die Alles Vergat)	313
	7.13.1 De zinspelning	314
	7.13.2 Herkomst	315
	7.13.3 Chassidisme	317
	7.13.4 Toe-eigening	318
7.14	Besluit: waar gaan we heen	323
	7.14.1 Open	323
	7.14.2 De affectieve plot	324
	Bijlage: De vergeten geschiedenis	326

8	In Babylon	329
8.1	Eerder over het affectieve in <i>In Babylon</i>	330
	8.1.1 Initieel	330
	8.1.2 Vanuit de open vorm	331
	8.1.3 Vanuit de verbeelding van trauma ("Wat spookt hier?")	334
	8.1.4 Concluderend	336
8.2	Invalshoek	336
	8.2.1 Vanuit het slot	336
	8.2.2 Vanuit de leeservaring	337
8.3	Het slothoofdstuk	338
	8.3.1 Plaats en tijd (slothoofdstuk)	338
	8.3.2 Indeling (slothoofdstuk)	339
	8.3.3 Plot (slothoofdstuk)	340
	8.3.4 Affectieve plot?	342
8.4	De roman	343
	8.4.1 Indeling (roman)	343
	8.4.2 Tekstlagen (roman)	344
8.5	Affectief vertellen	346
	8.5.1 Eindebesef	347
	8.5.2 Herinneringen	347
	8.5.3 Zes beginnen	348
	8.5.4 Vertellingen	350

8.5.5	Babylon	352
8.6	Portrettering	353
8.6.1	Chaïm en Magnus	353
8.6.2	Nina	354
8.6.3	De anderen	355
8.6.4	Herman	355
8.6.5	Zeno	355
8.7	Opnieuw: de plot van het slot	356
8.7.1	Het begin van het einde (V-a)	357
8.7.2	Twee ontknopingen (V-a versus V-c)	358
8.7.3	Geweld (V-c)	360
8.8	De affectieve plot van het slot	361
8.8.1	Tegengeluiden	361
8.8.2	Lezen is ervaren	364
8.8.3	Geweld – wat wordt hier verteld?	366
8.9	Alles overwegend	368
8.9.1	Tijd uit de toekomst	369
8.9.2	Dromen en schimmen	372
8.9.3	Wie heeft het gedaan? De affectieve plot	374

Slotbeschouwing

9	Slotbeschouwing	379
9.1	De onderzoeksvraag	379
9.2	Drie affectieve plots, één Befindlichkeit	381
9.2.1	Drie plots	381
9.2.2	Een Befindlichkeit van rouw	384
9.2.3	Verlangen	385
9.2.4	Wachten versus actie	386
9.2.5	Overgave	387
9.2.6	Patronen	388
9.3	Het affectieve als structurelement	389
9.3.1	Romans	389
9.3.2	Leeservaring	390
9.3.3	Lezen is nog geen interpreteren	391
9.4	De affectieve plot van het spokende trauma	391
9.4.1	Spectraal	391
9.4.2	Structurelement	392
9.4.3	Chaos is voor het begrip	392
9.5	Lezen in de literatuurwetenschap	393
9.5.1	Toepasbaarheid	393

9.5.2	Praxis (voor verder onderzoek)	397
9.5.3	Affectieve impulsen in de literatuurwetenschap	400
9.6	Op het snijvlak van literatuur en filosofie	405
9.6.1	Hermeneutisch?	406
9.6.2	Het paradigma van 'in de wereld zijn'	406
9.6.3	Close reading	408
9.6.4	Fenomenologie	409
 Samenvatting		 411
Summary		419
Bibliografie		425
Register		455
Dankwoord		471
Curriculum vitae		473